

Automatski razvoj pravila raspoređivanja za probleme raspoređivanja s ograničenjima

DIPLOMSKI RAD br. 1967

Kristijan Jaklinović

mentor: prof. dr. sc. Domagoj Jakobović

voditelj: dr. sc. Marko Đurasević

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet Elektrotehnike i Računarstva

12.07.2019.

Sadržaj

Problem raspoređivanja

- O problemu

- Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva

- Klasifikacija problema raspoređivanja

ATC

Genetsko programiranje

- Primjena GP-a na problem raspoređivanja

- Skup terminala

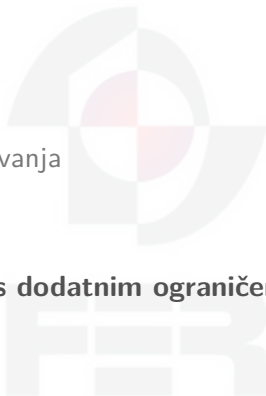
- Shema za izradu rasporeda

Rješavanje problema raspoređivanja s dodatnim ograničenjima

- Pojedinačna ograničenja

- Kombinacije ograničenja

Zaključak

Problem raspoređivanja

O problemu

Problem u kojem je **skup poslova** potrebno rasporediti na **skup resursa** na način da **minimizira** neki kriterij.

- ▶ NP-težak
- ▶ aproksimativne metode
- ▶ genetsko programiranje

Motivacija

- ▶ nedostatak metaheurističkih postupaka
  - ▶ nisu primjenjivi kada je potrebno brzo izgraditi raspored i kada nisu dostupne sve informacije o problemu
- ▶ pravila raspoređivanja
  - ▶ automatizirano genetskim programiranjem

Problem raspoređivanja

Raspoređivanje u okruženju nesrodnih strojeva

Potrebno je za svaki od n **poslova** odrediti jedan od m **strojeva** na kojem će se posao izvoditi kao i redoslijed izvođenja poslova na svakom stroju.

Okruženje nesrodnih strojeva

vrijeme obavljanja posla ovisi o stroju na kojem se taj posao izvršava.

- ▶ svojstva poslova (p_{ij} , r_j , d_j , w_j)
- ▶ kriterij pojedinačnog posla - T_j
  - ▶ vrijeme izvršavanja posla j nakon vremenskog ograničenja d_j
- ▶ kriterij testiranja - Twt
  - ▶ $Twt = \sum_{j=1}^n w_j T_j$

Problem raspoređivanja

Klasifikacija problema raspoređivanja

- ▶ Klasifikacija
  - ▶ S obzirom na dostupnost informacija
    - ▶ dostupne od početka
    - ▶ **kada posao uđe u sustav**
  - ▶ Trenutak konstruiranja rasporeda
    - ▶ statičko
    - ▶ **dinamičko**

- ▶ Raspored se gradi **paralelno s radom sustava.**

Problem raspoređivanja

Ograničenja

Ograničenje

- ▶ vremenom postavljanja
- ▶ prikladnim strojevima
- ▶ privremenim prekidom rada strojeva
- ▶ redosljedom izvođenja poslova

ATC

Apparent Tardiness Cost

- ▶ heuristika, gradi raspored za vrijeme izvođenja sustava
- ▶ *Vepsalainen i Morton (1987. godine)* te *Ow i Morton (1989.)*
- ▶ koristi prioritetsnu funkciju za računanje prioriteta posla j na stroju i u trenutku t

$$l_{ij}(t) = \frac{w_j}{p_{ij}} \exp \left[- \frac{\max(d_j - p_{ij} - t, 0)}{k\bar{p}} \right]$$

ATC shema za izradu rasporeda

```
1:  $raspored[m][n] = []$ 
2: while broj neraspoređenih poslova  $\neq 0$  do
3:    $t \leftarrow$  trenutno vrijeme
4:    $neraspoređeniPoslovi \leftarrow$  dostupni neraspoređeni poslovi u sustavu
5:   while  $neraspoređeniPoslovi$  nije prazan do
6:     // pronadi posao s najboljim prioritetom
7:     for all  $j \in neraspoređeniPoslovi, i \in m$  do
8:        $prioritet \leftarrow I_{ij}(t)$ 
9:     end for
10:     $posao \leftarrow$  posao s najvećim prioritetom
11:     $stroj \leftarrow$  stroj na kojem će se  $posao$  najranije izvršiti
12:     $raspored[stroj] \leftarrow$  ako je stroj dostupan  $posao$ 
13:  end while
14: end while
15:  $fitnes \leftarrow$  evaluiraj  $raspored$ 
```

Prednosti i mane ATC-a

Prednosti

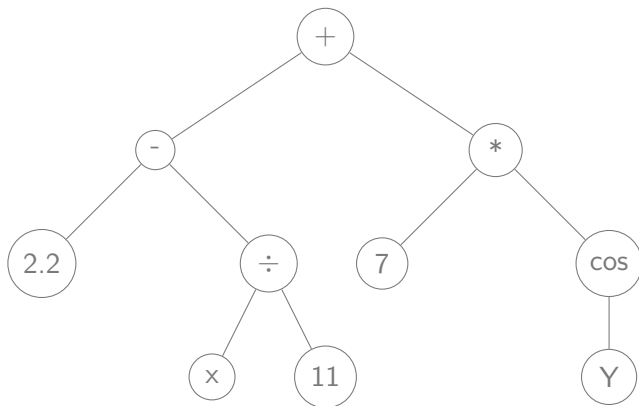
- ▶ brzina izvođenja
- ▶ primjenjiv u dinamičkim uvjetima

Nedostaci

- ▶ teško ih je ručno izraditi
- ▶ suboptimalni rezultati
- ▶ prikladna samo za kriterije kašnjenja

Genetsko programiranje

Automatiziran optimizacijski postupak razvoja računalnih programa ili funkcija, čija je namjena rješavanje većinom složenih problema iz područja računarstva.

$$(2.2 - \frac{x}{11}) + (7 + \cos y)$$

Genetsko programiranje

Primjena GP-a na problem raspoređivanja

1. definirati pravilo raspoređivanja
  - ▶ prioriteta funkcija - izračun prioriteta posla (automatizirano)
  - ▶ shema za izradu rasporeda - donošenje odluka (ručno)
2. definirati skup operatora
3. definirati skup terminala

OZNAKA	OPIS
+	operator binarnog zbrajanja
-	operator binarnog oduzimanja
*	operator binarnog množenja
÷	operator binarnog dijeljenja
<i>pos</i>	unarni operator, $pos(x) = \max(x, 0)$

Tablica: Skup operatora

Skup terminala

OZNAKA	OPIS
<i>pt</i>	vrijeme izvođenja posla j na stroju i (p_{ij})
<i>pmin</i>	minimalno vrijeme izvođenja na svim strojevima
<i>pavg</i>	srednje vrijeme izvođenja na svim strojevima
<i>PAT</i>	vrijeme dok stroj s minimalnim vremenom izvođenja ne postane slobodan
<i>MR</i>	vrijeme dok trenutni stroj ne postane slobodan
<i>age</i>	vrijeme koje je posao proveo u sustavu
<i>dd</i>	vremenski trenutak kad posao mora završiti (d_j)
<i>w</i>	težina posla
<i>SL</i>	dopuštena odgoda uz brzinu dotičnog stroja, $-\max(d_j - p_{ij} - t, 0)$

Shema za izradu rasporeda

- 1: **while** postoje neraspoređeni poslovi **do**
  - 2:   čekaj dok posao ne postane dostupan ili se ne završi
  - 3:   **for all** dostupne poslove i strojeve **do**
  - 4:   izračunaj prioritet π_{ij} posla j na stroju i
  - 5:   **end for**
  - 6:   **for all** dostupne poslove **do**
  - 7:   odredi najbolji stroj (onaj za koji se postiže najbolji iznos prioriteta π_{ij})
  - 8:   **end for**
  - 9:   **while** postoje poslovi čiji je najbolji stroj dostupan **do**
  - 10:   odredi najbolji prioritet takvih poslova
  - 11:   rasporedi posao s najboljim prioritetom
  - 12:   **end while**
  - 13: **end while**
-

Automatska izrada pravila raspoređivanja GP-om

- ▶ rješavanje problema raspoređivanja GP-om već je dobro istražen u literaturi
- ▶ ali ne s dodatnim ograničenjima
- ▶ na problemima bez ograničenja GP postiže bolje rezultate od ručno izrađenih pravila raspoređivanja

Rješavanje problema
raspoređivanja s dodatnim
ograničenjima

Postavke eksperimenata

- ▶ skup za testiranje i učenje
  - ▶ 60 instanci problema
- ▶ $Twt, Twt_{uk} = \sum_{i=0}^{i<60} Twt_i$
- ▶ 30 pokretanja

PARAMETAR	VRIJEDNOST
selekcija	turnirska eliminacijska
veličina turnira	3
veličina populacije	1000
vjerojatnost mutacije	0.3
kriterij zaustavljanja (broj generacija)	80
maksimalna dubina stabla	5
minimalna dubina stabla	1

Tablica: Parametri algoritma

Vrijeme postavljanja

OVP

Označava vrijeme koje je potrebno stroju za prilagodbu izvođenja sljedećeg posla.

Prilagodba ATC-a → ATCS

$$l_{ij}(t, l) = \frac{w_j}{p_{ij}} \exp \left[- \frac{\max(d_j - p_{ij} - t, 0)}{k_1 \bar{p}} \right] \exp \left[\frac{s_{lj}}{k_2 \bar{s}} \right]$$

OZNAKA	OPIS
l	indeks posljednje obavljenog posla na stroju
s_{lj}	vrijeme postavljanja posla j nakon posla l
$\bar{s}$	srednja vrijednost vremena postavljanja
k_2	parametar

Prilagodba GP-a

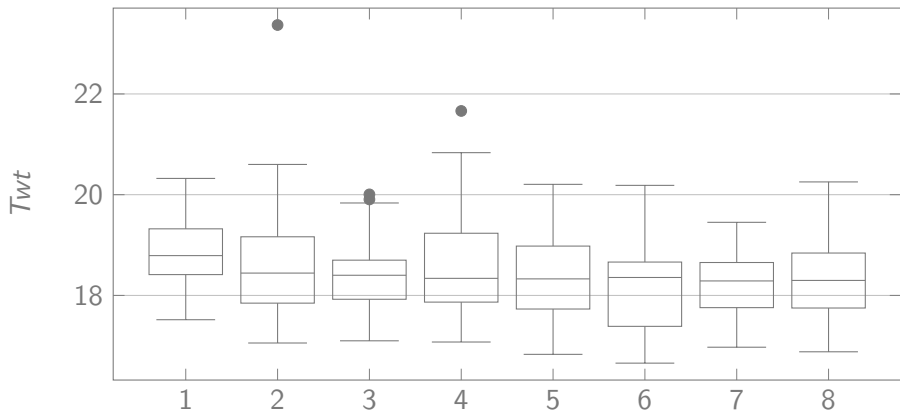
Vrijeme postavljanja

OZNAKA	OPIS
<i>smin</i>	minimalna vrijednost vremena postavljanja
<i>sAvg</i>	srednja vrijednost vremena postavljanja
<i>setMac</i>	vrijeme postavljanja posla na stroju

Tablica: Dodatni terminali

- ▶ shemu nije potrebno prilagođavati

Rezultati

1 bez dodatnih terminala 2 *smin* 3 *sAvg* 4 *setMac* 5 *smin* i *sAvg* 6 *smin* i *setMac* 7 *sAvg* i *setMac* 8 *smin* i *sAvg* i *setMac*

► ATCS: $k_1 = 0.95$, $k_2 = 0.1$, $T_{wt} = 21.8318$

Ograničenje prikladnih strojeva

OPS

Za svaki stroj definira poslove koji se na njemu mogu izvoditi.

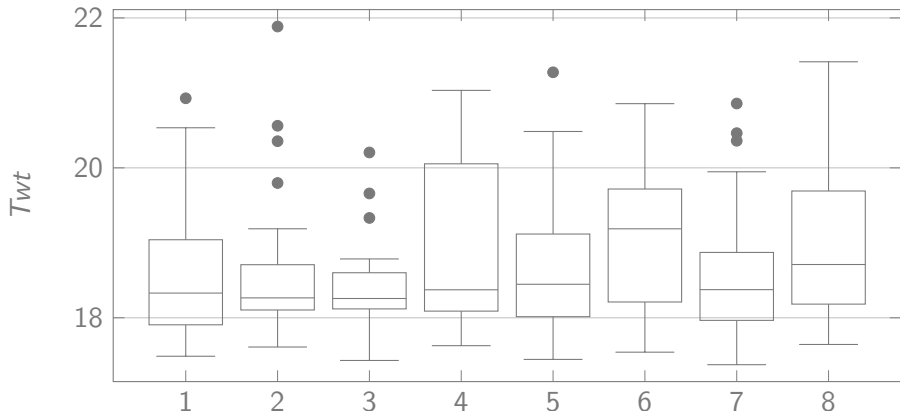
Prilagodba ATC-a

- ▶ preskačemo računanje prioriteta za kombinacije neprikladnih parova strojeva i poslova

Prilagodba GP-a

- ▶ prilagođena shema za izradu rasporeda
- ▶ dodatni terminali
  - ▶ *emfj* - broj strojeva na kojima se posao može izvršiti
  - ▶ *rjfm* - broj dostupnih poslova koji se mogu izvršiti na stroju
  - ▶ *amfj* - broj dostupnih strojeva koji mogu izvršiti posao

Rezultati

1 bez dodatnih terminala, **2** *amjf*, **3** *emfj*, **4** *rjfm*, **5** *amfj* i *emfj*, **6** *amfj* i *rjfm*, **7** *emfj* i *rjfm*, **8** *amfj* i *emfj* i *rjfm*

► ATC: $k = 0.45$, $T_{wt} = 20.3027$

Privremeni prekid u radu strojeva

OPP

Definira vremenska razdoblja u kojima je stroj u nemogućnosti izvoditi poslove.

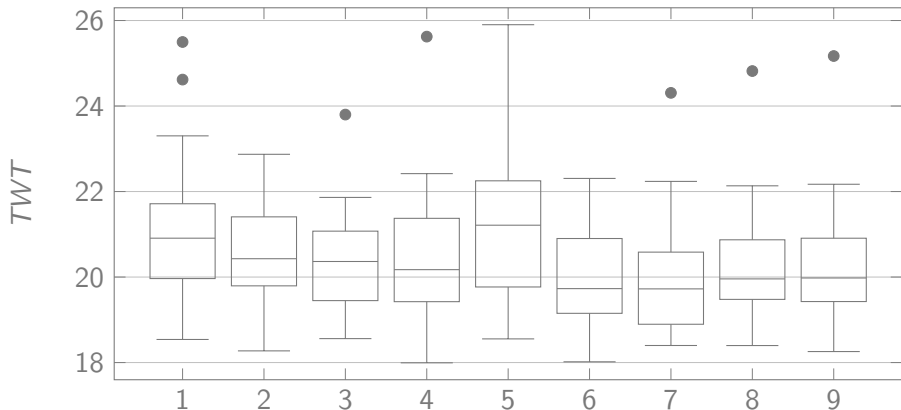
Prilagodba ATC-a

- ▶ preskačemo one kombinacije poslova i strojeva za koje će se dogoditi prekid za vrijeme izvođenja posla

Prilagodba GP-a

- ▶ prilagođena shema za izradu rasporeda
- ▶ dodatni terminali
  - ▶ *bwhde* - hoće li se dogoditi prekid tijekom izvođenja posla
  - ▶ *norb* - broj preostalih prekida
  - ▶ *tube* - vrijeme do završetka prekida
  - ▶ *tunb* - vrijeme do sljedećeg prekida

Rezultati

1 bez dodatnih terminala, 2 *bwhde*, 3 *norb*, 4 *tube*, 5 *tunb*, 6 *bwhde* i *tube*, 7 *bwhde* i *tunb*, 8 *bwhde* i *norb* i *tube*, 9 *bwhde* i *norb* i *tube* i *tunb*

► ATC: $k_1 = 1.5$, $Twt = 22.525$

Ograničenje redosljedom izvođenja

ORI

Za svaki posao definira poslove koji se moraju izvršiti prije njega, tj. njegove prethodnike.

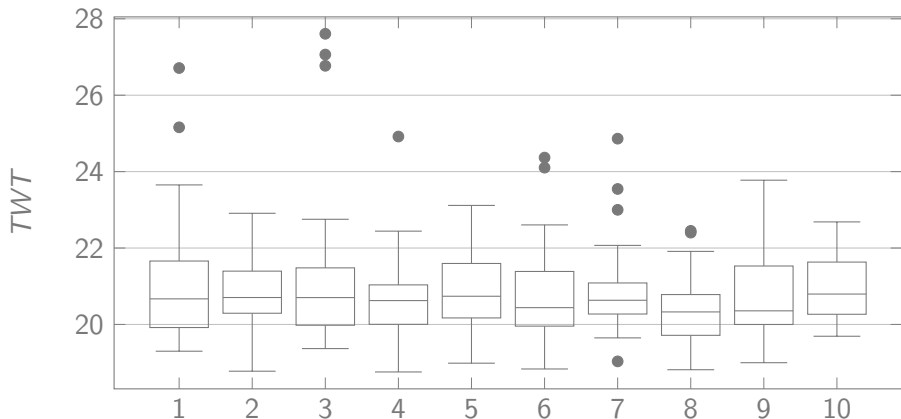
Prilagodba ATC-a

- ▶ preskačemo one poslove čiji prethodnici nisu raspoređeni

Prilagodba GP-a

- ▶ prilagođena shema za izradu rasporeda
- ▶ dodatni terminali
  - ▶ *nous* - broj neraspoređenih sljedbenika trenutno razmatranog posla
  - ▶ *avss* - prosječni *slack* svih sljedbenika trenutno razmatranog posla, $slack = d_j - (t + p_{ij})$
  - ▶ *mss* - minimalan *slack* svih sljedbenika trenutno razmatranog posla
  - ▶ *mxss* - maksimalan *slack* svih sljedbenika trenutno razmatranog posla
  - ▶ *wsl* - težinsko kašnjenje svih sljedbenika trenutno razmatranog posla
  - ▶ *scl* - broj svih čvorova stabla sljedbenika za dani posao
  - ▶ *mscl* - najveća dubina stabla sljedbenika za dani posao

Rezultati

1 bez dodanih terminala, **2** *nous*, **3** *avss*, **4** *mss*, **5** *wsl*, **6** *avss* i *mss*, **7** *avss* i *nous*, **8** *mss* i *nous*, **9** *ass* i *nous* i *wsl*, **10** *mss* i *ass* i *wsl* i *nous*

► ATC: $k_1 = 1.3$, $T_{wt} = 20.1955$

Kombinacije ograničenja

	OVP OPS	OVP OPP	OPS OPP	OPP ORI
ATC				
<i>Twt</i>	27.6076	30.0478	40.9037	39.717
GP				
<i>min</i>	24.2597	23.2614	28.8009	26.9227
<i>median</i>	27.58485	25.26985	33.046	31.2314
<i>max</i>	46.5309	29.5905	39.0432	36.9033
GP - bez dodatnih terminala				
<i>min</i>	23.8205	23.761	30.5045	29.8797
<i>median</i>	26.7524	26.06835	34.09265	33.5573
<i>max</i>	30.9706	30.6188	85.9731	42.7583

Kombinacije ograničenja

	OVP OPS OPP	OVP OPP ORI	OVP OPS ORI
ATC			
<i>Twt</i>	37.8632	55.954	56.9899
GP			
<i>min</i>	35.9829	34.3962	46.7345
<i>median</i>	41.96735	42.8429	51.5876
<i>max</i>	52.4947	47.7727	58.6026
GP - bez dodatnih terminala			
<i>min</i>	37.9792	39.796	46.3836
<i>median</i>	42.3346	43.8096	51.47405
<i>max</i>	47.8872	52.1177	58.5926

Kombinacije ograničenja

	OVP OPS OPP ORI
ATC	
<i>Twt</i>	108.335
GP	
<i>min</i>	70.4215
<i>median</i>	81.98605
<i>max</i>	91.1927
GP - bez dodatnih terminala	
<i>min</i>	76.6059
<i>median</i>	80.7225
<i>max</i>	106.617

Zaključak

Što je napravljeno

- ▶ istražen pristup rješavanju problema genetskim programiranjem
- ▶ prilagođen GP problemu kao i dodatnim ograničenjima
- ▶ implementirana ATC heuristika i prilagođena ograničenjima
- ▶ genetsko programiranje uspoređeno s ATC heuristikom

Zaključak

- ▶ GP generalno bolji od ATC-a
- ▶ potrebna optimizacija terminala

PITANJA ?

Primjer jedinke

```
<Tree size="36">+ + / + pmin PAT w - - w - MR dd - * w age / pmin  
MR + - + pmin + SL pmin pt pos - / dd MR - MR dd </Tree>
```

$$\frac{pmin + pat}{w} + (w - (MR - dd) - (w * age - \frac{pmin}{MR}))$$
$$+(pmin + SL + pmin - pt) + pos(\frac{dd}{MR} - (MR - dd))$$